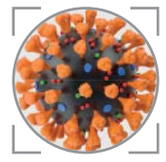
۱۴
راهنمای نجات
از کرونای جهش‌یافته

۱۶
دود یک ایده اشتباه
در چشمان آتشگاه

۱۵
سیم‌پیچی‌های
خودرو در یک نگاه

۱۳
جام جم
زندگی
سه‌شنبه ۷ اردیبهشت ۱۴۰۰ شماره ۵۹۲۴

در آستانه روز شوراها نگاهی انداخته‌ایم به عملکرد این نهادها که با انتقادهای بسیاری روبه‌رو بوده‌اند

شوراهای شور

ثبت نام شورای شهر ششم / عکس: ایسنا

میثم اسماعیلی
جامعه

اسفند ۷۷ اولین دوره انتخابات شهر و روستا در ایران برگزار شد؛ انتخاباتی که نزدیک به ۲۴ میلیون نفر در آن شرکت کردند تا یکی از پرشورترین انتخابات پس از انقلاب لقب بگیرد. چند ماه پس از آن هم در نهم اردیبهشت به واسطه آغاز به کار شوراهای شهر و روستا این روز به نام سالروز تشکیل شوراهای شهر و روستا در تقویم ایران به ثبت رسید. از آن روزها حالا نزدیک به ۲۲ سال می‌گذرد و طی این مدت، پنج دوره انتخابات شوراهای شهر و روستا برگزار شده اما هر چه گذشته این نهادهای مدنی و شهری از کارکرد اصلی و ذاتی خود دور شده‌اند و به جای رسیدن به یک بلوغ در گیرودار فعالیت‌های حزبی و سیاسی افتاده‌اند. در کنار این حزب‌محور شدن شوراهای شهر و روستا آفت جدی دیگری هم خودش را نشان داده و آن هم مربوط به حجم بالای فساد در نهادهای شهری و شوراهای شهر و روستاست.

طبق آمارهای رسمی موجود فقط در دوره پنجم شوراها یعنی طی ۴ سال گذشته بیش از ۷۵ نفر اعضای آنها به دلایل مختلف تحت پیگیرد قرار گرفته‌اند و در دو سال گذشته شورای شهر ۲۰ شهر منحل شده است! بسیاری در این میان بر این باورند که شوراها به‌جای آن‌که محلی برای پیشبرد برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی شهر و روستاهایشان باشند از اهداف اصلی خود دور شده و به محلی برای باندبازی، ثروت‌اندوزی، لابی و سیاست‌بازی تبدیل شده‌اند اما سوال این است که چرا پس از گذشت بیش از ۲۰ سال درباره شوراها هنوز با نهادی روبه‌رو هستیم که بیش از آن‌که خصلتی مردمی و شهری داشته باشد، رنگ سیاسی و اقتصادی به خود گرفته است؟ آیا در این میان خلأیی قانونی وجود دارد یا نظارت بر احراز صلاحیت افراد با مشکلاتی روبه‌روست؟ خود نهاد شوراها هم در ذهن مردم عادی بی‌اثر جلوه کرده‌اند. به این مفهوم که برای مردم عملکرد پارلمان‌های شهری آنقدر ضعیف است که گاه بود و نبودش چندان تفاوتی نمی‌کند. آنها که با عینک طعنه به این ماجرا نگاه می‌کنند مثال معروفی درباره کارکرد شوراهای شهر دارند؛ «بازی اسم و فامیل». این‌که تنها خروجی عملکرد اعضای شوراهای شهر نامگذاری چند خیابان و معبر و کوچه است و بس. به باور آنها البته همین کار هم با هزار حاشیه و جنجال صورت می‌گیرد.

تخلفات شوراها در صدر تخلفات حاکمیتی

«عضو متواری شورای شهر پرند دستگیر شد، شورای شهر قرچک منحل شد، تخلفات مالی شش عضو شورای این شهر محرز است، جزئیات دستگیری دو عضو شورای شهر و یک کارمند شهرداری بابل اعلام شد، هفتمین عضو شورای شهر ساری بازداشت شد! تداوم دستگیری‌ها در شهرداری ارومیه، رئیس شورای شهر قزوین بازداشت شد، پذیرش استعفای اعضای شورای شهر صدرا، دستگیری دو عضو شورای شهر پنج نفره لواسان، پنج عضو شورای شهر پرند به پنج سال حبس محکوم شدند و چهارمین عضو شورای پنج نفره شهر آبسرد دستگیر شد.»

اینها تیتر خبرهای مربوط به برخوردهای قضایی با اعضای شورای شهر طی فقط یک سال گذشته است. گاه روند دستگیری‌ها به‌گونه‌ای بوده که حتی شوراها از حدنصاب افتاده و برای ادامه فعالیت با اماواگرهای جدی مواجه می‌شوند که شورای شهر ساری یکی از موارد در این زمینه است. افزایش عجیب فساد و تخلفات در نهاد شوراهای شهر و روستا به‌قدری بوده که حتی صدای قوه‌قضاییه را هم درآورده است. آنقدر که غلامحسین اسماعیلی، سخنگوی قوه‌قضاییه بهمن سال گذشته اعلام کرد: «متأسفیم از این‌که اعلام کنیم شوراهای شهر که برای خدمت به مردم و کمک به آبادانی شهرها و اداره امور شهرها انتخاب شده‌اند، در برخی موارد مرتکب اعمال مجرمانه و سوءاستفاده از بیت‌المال می‌شوند. گرچه این موضوع عمومیت ندارد اما در این جامعه که به عنوان منتخبان مردم برای اداره شهرها هستند، موارد کم هم غیرقابل‌پذیرش است. به طور نسبی و در مقایسه با سایر بخش‌های حاکمیتی می‌توان اعلام کرد متأسفانه آمار تخلفات در حوزه شوراهای شهر بیش از حد انتظار بوده است.» سوال هم همین است که چرا این نهاد بیش از بخش‌های دیگر حاکمیتی گرفتار تخلفات می‌شود و این تعداد بیش از حد انتظار است؟

بزرگنمایی تخلفات و اعتماد سوخته مردم

فارغ از مساله نحوه نظارت‌ها در قرارگیری در شرایط کنونی، مرتضی طلایی از نگاه غالبی میان کارگزاران حاکمیت حرف می‌زند که از اساس باید تغییر کند. او معتقد است در ساختار اداره کشور اعم از دولت، مجلس و دستگاه‌های اجرایی نگاه استفاده از ظرفیت مشارکت مردم برای اداره جامعه وجود ندارد. نتیجه این نگاه هم می‌شود: «هر چه پیش آمدیم دیدیم نقش یک نهاد مردمی به نام شوراها میان جامعه روزبه‌روز کمرنگ‌تر شده است.»

نایب‌رئیس پیشین شورای شهر تهران حتی برخوردهای صورت‌گرفته با اعضای شورای شهر طی سال‌های گذشته را به نوعی بزرگنمایی‌شده می‌داند و به جام‌جم می‌گوید: «با وجود حضور بیش از ۱۶۰ هزار عضو شورای شهر در سراسر ایران تخلف ۵۰ نفر محرز شده است. نسبت برخورد و تخلفات به نسبت حجم کمی و کیفی کار شوراها آنقدرها هم زیاد نیست و به نوعی آن را بزرگنمایی می‌کنند. به نظر می‌رسد پشت این بزرگنمایی‌ها اراده‌ای برای تضعیف شوراها وجود دارد. نتیجه این کار هم بی‌اعتمادی مردم به نهادی است که قراربوده از طرف مردم در اداره جامعه ایفای نقش کند.»

تخلف ۵۰ عضو شورای شهر میان ۱۶۰ هزار عضو وقتی بزرگنمایی‌شده به نظر می‌آید که بدانیم اساسا شوراهای شهر و مدیریت شهری به نوعی بستر آماده‌ای برای تخلفات است، از رانت‌های خبری به مفهوم اطلاع از به راه افتادن پروژه‌های عمرانی بگیرید تا صدور مجوز و فروش تراکم و البته استخدام‌های بدون پشتوانه. مرتضی طلایی می‌گوید: «برخی از این تخلفات حتی به نوعی قانونی صورت می‌گیرد به عنوان مثال افراد با اطلاع از طرح‌های هادی و تفصیلی و جامع با علم به گران‌ترشدن قیمت زمین در مناطقی می‌توانند با خرید زمین به ثروت‌هایی دست پیدا کنند که به لحاظ قانونی و عرفی ایراد و اشکالی به آن وارد نیست اما به لحاظ اخلاقی و شرعی مشکل دارد.»

نظارت بر عملکرد به جای نظارت بر صلاحیت

بار همه مشکلات را بر دوش نحوه نظارت نامزدها انداختن در این ماجرا به نوعی ساده‌سازی موضوع است. مرتضی طلایی یکی از آن دسته افرادی است که معتقد است نوع نظارت بر تاییدصلاحیت‌ها تاثیر چندانی در وضعیت کنونی ندارد. او ایراد اصلی این مشکلات را ساختار معیوب در این نهاد می‌داند.

به باور او بنا بر قانون هدف و فلسفه وجودی تشکیل شوراهای اسلامی شهروروستا، تمرکززدایی از مدیریت اجرایی کشور، تفویض امور به نهادهای محلی و مشارکت‌دادن مردم در اداره امور شهر و روستا و... است.

او حلقه‌مفقوده در این میان را مشخصا همین مورد آخر قیدشده در قانون می‌داند یعنی آنچه مشارکت مردم در اداره‌امور شهر است و به اعتقاد او شوراها به‌صراحت از این وظیفه دور شده‌اند و به نوعی مردم برایشان اهمیتی ندارند. او نزدیک به یک دهه در شورای شهر تهران حضور و پیش از آن هم ردای فرماندهی پلیس تهران را به دوش داشته است.

مرتضی طلایی به جام‌جم می‌گوید: « نظارت بر تاییدصلاحیت نامزدهای شورای‌شهر همان روند و مسیری را دارد که در شورای نگهبان هم وجود دارد و به نوعی در پایه تفاوتی میان نحوه نظارت تاییدصلاحیت نامزدها در مجلس با شوراها وجود ندارد. مشکل ما در نظارت بر تایید صلاحیت‌ها نیست بلکه به نحوه نظارت بر عملکرد نمایندگان است همان خلأیی که در مجلس شورای اسلامی هم به چشم می‌خورد.»

نحوه تایید صلاحیت‌ها؛ سرچشمه مشکلات

آمارهای ارائه‌شده از سوی قوه‌قضاییه در سال گذشته جالب توجه است و فقط طی ۱۰ ماه، ۵۰ عضو شورای شهر در سراسر ایران دستگیر شده‌اند. آن‌طور که سخنگوی قوه‌قضاییه در سال گذشته عنوان کرده حدود ۲۰ شهردار، ۵۰ عضو شورای شهر و ۱۰۰ کارمند در تعدادی از استان‌ها و شهرستان‌ها تحت تعقیب قرارگرفته، بازداشت‌شده و برخی محکوم شده‌اند. دستگیری‌های بسیار در شوراهای شهر در سراسر ایران باعث‌شده این سوال مطرح شود که چرا این پارلمان‌های شهری گرفتار فساد می‌شوند؟

یکی از پاسخ‌های مشترک به این پرسش به نحوه نظارت افراد در ورود به انتخابات برمی‌گردد. بررسی صلاحیت‌ها در انتخابات شوراهای شهر و روستا به عهده وزارت کشور و مجلس شورای اسلامی است و بسیاری معتقدند همین موضوع در پیدایی شرایط کنونی موثر است. این موضوع البته که منتقدان سرشناسی هم دارد.

به عنوان نمونه عباسعلی کدخدایی، سخنگوی شورای نگهبان پیشنهاد کرده است: «یک نهاد ملی دائمی برای نظارت بر انتخابات شوراها تشکیل شود.» با همین استدلال بسیاری به منتقدان نظارت استصوابی تاخته‌اند و این اتفاقات را نمونه آشکار کارایی این نوع نظارت می‌دانند. آنها معتقدند اتفاقا در جایی که دست نظارت شورای نگهبان کوتاه است باعث‌شده این حجم از تخلفات به چشم بیاید اما آیا سرچشمه این مشکلات به نوع نظارت بر صلاحیت نامزدهای انتخاباتی است؟

یادداشت:
مهرداد مال‌عزیزی
کارشناس شهری

روند استحاله یک نهاد مردمی

بهانه تشکیل شوراها به عنوان نهادی نظارتی شهری و شهروندی این است که درخصوص همه ابزارها و تجهیزات و عناصر شهر یک نهاد نظارتی وجود داشته باشد و مسائل و برنامه‌ریزی شهر را پیش ببرد. به این مفهوم که این نهاد نظارتی قرار نبوده که فقط در تعیین شهردار یا حسابرسی‌های مالی شهری فعال باشد. همان‌گونه که در شرح‌وظایف قوانین شوارها قیدشده یکی از وظایف آنها بررسی و نظارت بر برنامه‌های تمام نهادها و اداره‌هایی است که در بحث‌های شهری فعالیت می‌کنند.

شوراها اتفاقا قرار بوده پیشقراولان مدیریت یکپارچه شهری باشند. مدیریتی که حالا لایحه‌اش نزدیک به ۲۰ سال است در مجلس شورای اسلامی خاک می‌خورد و هنوز هم به قطعیت نرسیده است.

به شکلی شوراهای شهر می‌توانستند مسیر رسیدن به مدیریت یکپارچه شهری را هموار کنند و به‌نوعی نقطه اتصال مدیریت شهری با تمام نهادها و سازمان‌های مرتبط با امور شهری باشند. کلید شهرها در ایران در دست شهردار نیست و به نوعی شهردارها برخلاف بسیاری از شهرهای جهان کلیدداران شهر نیستند.

قرار بود در لایحه مدیریت یکپارچه شهر ۲۳ وظیفه اصلی را به عهده شهردار بگذارند و به نوعی آنها را کلیددار شهر کنند و شوراهای شهر قرار بود در این میان تسهیلگر باشند اما این تسهیلگری از سوی شوراها صورت نگرفت و این نهادها تبدیل شدند به شوراهای شهرداری. به این مفهوم که شرح‌وظایف آنها تنزل پیدا کرد به یک نهاد نظارت بر امور شهرداری‌ها و این رویه باعث شد چنین ذهنیتی برای افکار عمومی شکل بگیرد که شوراها را نهادی متصور کنند که وظیفه‌اش فقط انتخاب شهردار و نظارت بر امورمالی شهرداری‌هاست. در این میان می‌بینیم تمام فعالیت و گفت‌وگوهای اعضای شورای شهر به جزتمرکز در حوزه شهرداری شامل هیچ مواردی نمی‌شود و تسهیلگری شوراها تبدیل شد به کنترلگری شهردارها. از سوی دیگر این تنزل شرح‌وظایف شوراها سبب شد این نهاد فقط به حوزه مالی شهرداری‌ها ورود پیدا کنند به این مفهوم که هیچ نظارت حقوقی بر عملکرد شهرداری‌ها وجود ندارد. هرجا می‌بینید فسادی در شوراها صورت گرفته مربوط به بحث‌های مالی است. نشانه دیگر این که نمی‌بینیم اعضای یک شورا مسلط بر امور حقوقی باشند و همه به شکل سیستماتیک بحث‌های مالی را مطرح می‌کنند و هیچ‌کدام ناظر حقوقی نیستند. به همین دلیل آرام‌آرام می‌بینیم که شوراها فقط در بازی‌ها و رانت‌های اقتصادی حرفی برای گفتن دارند. شاید در تهران بحث تخصص‌ها به‌طور تصادفی و اتفاقی رعایت شده باشد این‌که فردی با تخصص شهرسازی یا برنامه‌ریزی شهری یا حقوقی توانسته وارد بشود اما در بیشتر شهرهای ایران این اعتقاد وجود ندارد که اعضای شورای شهر باید مسلط بر امور و مسائل شهری باشند.

حق با شماست
info@jamejamdaily.ir
روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲

#آلودگی-ضایعات
خاکپور از تهران:
شهروندان محله گلشن (خاک‌سفید) از آلودگی زیست‌محیطی، سروصدا و مزاحمت صنف خریدوفروش ضایعات در این محله گله‌مندند.

#نمایندگی-خودرو
والی از تهران:
نمایندگی‌های خودروسازان داخلی برای تعمیرات جزئی خودرو، درخواست پارک‌خودرو را برای ۲۴ ساعت دارند و این موضوع اصلا منطقی نیست.

#کارگر-فصلی
یک شهروند:
فکری به حال کارگران فصلی که بیشتر اوقات بیکارند بشود. این افراد نیاز به حمایت دولت دارند.

#لوازم-خانگی
حسامی از تهران:
برخی از مسوولان با غرور از خودکفایی تولید لوازم خانگی حرف می‌زنند. تولید و خودکفایی در محصولی که با قیمت نجومی عرضه می‌شود و مردم قدرت خرید محصولات را ندارند اساسا چه فایده‌ای برای مردم دارد؟

#بورس-بی‌اعتمادی
شمس از تهران:
خروج سرمایه‌گذاران از بازار بورس و انتقال آن به بازار ارزدیجیتال به علت بی‌اعتمادی به بورس است و مقصر آن نیز دولت است که تصمیمات شبانه می‌گیرد و قیمت‌ها را دستکاری می‌کند.

#تجریش-کرونا
گلابدره از تهران:
با اعلام موج چهارم کرونا بعضی از اصناف در بازار تجریش که جزو مشاغل ضروری نیستند کرکره‌هایشان بالاست و به فعالیت می‌پردازند.

#کم-فروشی-بنزین
جمشیدی از تهران:
کم‌فروشی در پمپ‌بنزین‌ها بیداد می‌کند. بسیاری از نازل‌ها را دستکاری می‌کنند که با فشار هوای بیشتری بنزین بزنند تا پول هوا را به جای بنزین از ما بگیرند.

جوابیه

در پی درج پیامی چهارشنبه ۱۴۰۰/۰۱/۱۸ با عنوان «فقدان بازار میوه‌وتره‌بار» سرپرست اداره روابط‌عمومی شهرداری منطقه ۶ شهر تهران با ارسال نمابری اعلام کرد: موضوع به معاونت خدمات شهری و محیط‌زیست منطقه اعلام و مقرر شد تا نسبت به بررسی و انجام هماهنگی لازم درخصوص تعیین محل مناسب برای احداث بازار میوه‌وتره‌بار اقدام مقتضی انجام پذیرد.